

Įgimtos toksoplazmozės simptomai

Įgimtos toksoplazmozės klinikiniai simptomai priklauso nuo to, kuriuo nėštumo laikotarpiu vaisius buvo užkrėstas. Sunkiausi įgimtos toksoplazmozės simptomai būna tuomet, kai motina užsikrečia ankstyvuojų nėštumo laikotarpiu. 80–90 proc. atvejų užsikrėtusių naujagimių infekcija besimptomė, ligos padariniai gali išryškėti vaikystėje ar paauglystėje, tačiau apie 5 proc. užsikrėtusių naujagimių gali turėti sunkių centrinės nervų sistemos pažeidimų.

Diagnostika ir gydymas

Liga nustatoma atlikus kraujo serologinius tyrimus, jei reikia – kitus papildomus tyrimus.

Nustačius toksoplazmozę skiriamas gydymas.

! Toksoplazmozės profilaktika ypač svarbi nėščioms moterims dėl galimo vaisiaus užkrėtimo ir nusilpusio imuniteto asmenims dėl galimos sunkios ligos.

Maisto higiena

- Valgyti tik gerai išvirtą ir iškeptą mėsą.
- Užšaldymas, marinavimas, rūkymas sumažina mėsos infekuotumą, bet sukėlėjų visiškai nesunaikina.
- Nevartoti žalių kiaušinių ir negerti nepasterizuoto pieno.
- Nevalgyti neplautų vaisių, uogų, daržovių, negerti vandens iš atvirų vandens telkinių
- Maistą saugoti nuo musių, tarakonų, dulkių.

Vengti kontakto su kačių išmatomis

- Nėštumo metu kačių priežiūrą geriausia perleisti kitiems šeimos nariams.
- Kačių išmatas galima nuleisti į unitazą, deginti, giliai užkasti ar maišeliuose išmesti į šiukšlių konteinerius.
- Kasdien dezinfekuoti kačių dėžes plovikliais, turinčiais aktyviojo chloro, ar užpylus verdančiu vandeniu palaikyti 5 minutes. Dirbant mūvėti pirštines, baigus darbą gerai nusiplauti rankas.
- Pavojingiausias jaunos, iki 2 metų amžiaus, katės. Kates maitinti sausu, konservuotu ar virtu maistu ir laikyti namuose.
- Nežaisti su svetimomis katėmis, ypač – valkataujančiomis.

Asmeninė higiena

- Kruopščiai tekančiu vandeniu su muilu nusiplauti rankas prieš valgį, taip pat lietus žalią mėsą, neplautas daržoves.
- Mūvėti pirštines dirbant sode, darže ir plauti rankas po darbo.
- Neliesti nešvariomis rankomis akių, nosies ar burnos.
- Plovikliais, turinčiais aktyviojo chloro, dezinfekuoti stalo ar kitus paviršius po sąlyčio su žalia mėsa.

www.ulac.lt

TOKSOPLAZMOZĖ – KAČIŲ PLATINAMA LIGA

Toksoplazmozė – žmogaus ir gyvūnų parazitinė liga, kurią sukelia parazitiniai pirmuonys toksoplazmos.

Toxoplasma gondii dauginasi lytiniu būdu tik kačių ir kitų katinių šeimos žinduolių (lūšių, pumų, leopardų, liūtų ir kt.) žarnyne, suformuodamos oocistas. Oocistos, su kačių išmatomis patekusios į aplinką, užteršia dirvožemį, vandenį, žolę. Nuo užterštos aplinkos užsikrečia naminiai, laukiniai gyvūnai, paukščiai, jų raumenyse, įvairiuose organuose susidaro toksoplazminės cistos. Todėl pagrindinis *T.gondii* rezervuaras yra gyvū-

nai (kiaulės, avys, galvijai, graužikai ir kt.), kurių raumenyse yra cistų.

Toksoplazmos – neišrankūs parazitai, galintys parazituoti beveik visų žinduolių ir paukščių organizmuose.

- ! **Infekcijos šaltinis – katės, kurios su išmatomis išskiria oocistas, ir gyvūnų mėsa, kurioje yra toksoplazminių cistų.**

Katės užsikrečia nuo užterštos aplinkos, ėsdamos užsikrėtusias peles, paukščius, žalią gyvulių mėsą.

Dažniausiai užsikrečia jaunos (iki 2 metų) ir valkataujančios katės.

Pirmą kartą užsikrėtusios katės išmatose jau 3–4 dieną pasirodo oocistos, kurias ji platina 1–2 savaites. Per šį laikotarpį katė su išmatomis išskiria į aplinką keletą milijonų oocistų.

Dirvožemyje oocistos subręsta per 1–5 dienas ir lieka gyvybingos iki 18 mėn.

- ! **Žmogus užsikrečia oocistoms ar cistoms per burną patekus į virškinimo traktą.**

Žmonės užsikrečia:

- Valgydami užsikrėtusių toksoplazmoze kiaulių, avių, galvijų mėsą, kuri buvo nepakankamai termiškai apdorota ar vartota žalia.
- Vartodami užterštą vandenį, pieną.
- Valgydami neplautas daržoves, vaisius, uogas.
- Per užterštas rankas ar kitus aplinkos objektus.

- ! **70 proc. visų atvejų užsikrečiama vartojant žalią ar nepakankamai termiškai paruoštą mėsą.**

Dar du reti, bet labai svarbūs užsikrėtimo būdai:

- perpilant ūmine toksoplazmoze sergančio donoro kraują arba persodinant ūmine toksoplazmoze sergusio donoro organus.
- transplacentinis būdas, t.y. vaisiaus užsikrėtimas per placentą (įgimta toksoplazmozė).

Įgimta toksoplazmozė

Pirmą kartą ūmia toksoplazmoze būdama nėščia susirgusi moteris gali užkrėsti vaisių, bet nebūtinai.

Persirgus toksoplazmoze, organizme atsiranda toksoplazmų antikūnų, kurie apsaugo nuo ligos vystymosi ir vaisiaus užsikrėtimo.

Todėl labai svarbu planuojant nėštumą išsitiirti kraują dėl toksoplazmų antikūnų. Teigiamas tyrimo rezultatas, kai kraujyje randama toksoplazmų antikūnų, rodo, kad moteris infekcijai neimli ir pavojaus, kad gali užkrėsti vaisių šio ar kitų nėštumų metu, nėra. Neigiamas serologinio tyrimo rezultatas, kai antikūnų kraujyje nerandama, rodo, kad moteris imli toksoplazmozės sukėlėjams.

Paplitimas

Toksoplazmos paplitę visame pasaulyje – apie 2 mlrd. žmonių užsikrėtę šiais parazitais, bet sergančių, t. y. turinčių ligos simptomų, labai mažai.

Toksoplazmozė labiau paplitusi drėgno ir karšto klimato šalyse.

Užsikrėtimo toksoplazmomis dažnumas priklauso nuo amžiaus, lyties, profesijos, maitinimosi įpročių, higienos, klimato sąlygų. Dauguma užsikrėtusiųjų – moterys, nes moterys dažniau dirba sode ar darže, prižiūri gyvulius, ruošia maistą.

Parazitų vystymasis žmogaus organizme

Toksoplazmoms imlūs visi žmonės.

Toksoplazmos, pakliuvusios į virškinimo traktą, skverbiasi į žarnyno sienelės ląsteles, dauginasi, po to patenka į limfmazgius ir kraujagysles. Su krauju toksoplazmos keliauja po visą organizmą. Jos gali įsikverbti į kiekvieno organo ar audinio ląsteles.

Žmogaus imuninė sistema sugeba apsaugoti organizmą nuo ligos, bet žmonėms, kurių imuninė sistema nusilpusi (onkologiniai ligoniai, AIDS sergantys, seni žmonės ir kt.), toksoplazmos gali sukelti labai sunkių sveikatos problemų.

Ligos simptomai

Užsikrėtus toksoplazmomis dažniausiai jokių klinikinių požymių nebūna, tik kraujyje randama antikūnų prieš toksoplazmas.

Vystantis ligai, po 5–23 dienų, gali pasireikšti bendras silpnumas, galvos ir raumenų skausmai.

Dažniausi klinikiniai toksoplazmozės simptomai – padidėję kaklo, pakaušio, pažastų, kirkšnių limfmazgiai. Jie gali padidėti iki 3 cm skersmens, būna neskausmingi, kietoki, paslankūs, niekada nepūliuoja, padidėję išlieka apie 4–6 savaites. Padidėjus limfmazgiams gali atsirasti bendras silpnumas, karščiavimas, naktinis prakaitavimas, raumenų, gerklės, galvos skausmai.

Sunkiais atvejais galimi odos bėrimai, kepenų ir blužnies padidėjimas, širdies raumens, plaučių, smegenų, akių pažeidimai.